

Цьогорічний опалювальний період буде особливим — «під акомпанемент» потреби економити природний газ. Енергоносії ж у структурі тарифів на житлово-комунальні послуги становлять до 70—75%. Нині Україна серед європейських країн — лідер нераціонального використання енергоресурсів. Отже, необхідно змінити ситуацію, до того ж не на шкоду комунальному комфорту. Тим більше, що в Україні є і проекти, і напрацювання. Що потрібно зробити? «Урядовий кур'єр» присвятив цій темі спеціальний додаток «Теплий дім».

І заощадимо, і не змерзнемо

ВАЖЛИВО. Нинішня ситуація пришвидшила шлях України до енергонезалежності

Для того щоб пройти доосінньо-зимовий сезон, Україні потрібно близько 28 мільярдів кубометрів газу. З урахуванням його обсягів у газосховищах та обсягів реверсного газу, Україна має дефіцит 5 мільярдів кубометрів.

Вихід є!

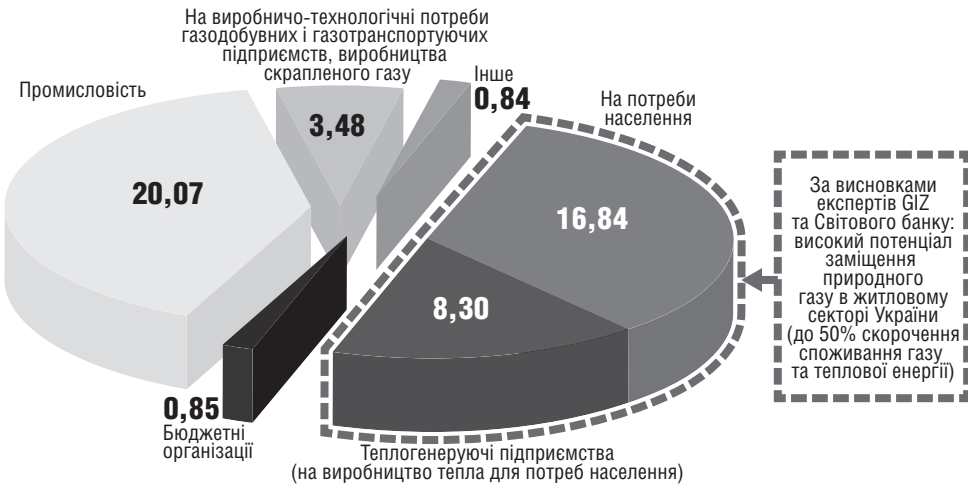
Можливо, нині ситуація з енергоносіями й не була б такою гострою, якби Російська Федерація не припинила постачати газ українським споживачам і не перевела цей процес у режим передоплати. Вочевидь, сподіваючись на те, що Україна з огляду на свою залежність від російського газу закричить «пробі!» і слухняно виконуватиме забаганки східного сусіда. Бо не матиме іншого виходу.

Але вихід знайшовся. Нині уряд поставив перед усіма нами серйозне завдання: уже протягом цього опалювального сезону на 30% скоротити обсяги споживання газу. А протягом п'яти найближчих років планують скоротити споживання блакитного палива на 50%. Цього можна досягти кількома шляхами, серед яких постаратися обійтися «домашніми» енергоресурсами, максимально зосередитися на заходах з енергозбереження тощо.

Ситуація, що склалася, тільки пришвидшила ті процеси, які в Україні мали відбутися вже давно. Адже про необхідність енергозбереження говоримо вже довго, і, здається, лише тепер і держава, й кожен з нас відчули, наскільки значущі енергоефективність та енергозбереження в питанні національної безпеки, а отже, і її незалежності насамперед від імпортованих ресурсів. Тим більше, що Україна, як зауважують фахівці, — одна із країн з низькою забезпеченістю енергоресурсами. Їх економія дасть подвійний ефект: з одного боку, загальнодержавний, а з іншого — приватний, тобто для власного гаманця споживача. І що відповідальніше всі ми підійдемо до цієї справи, то кращий економічний ефект отримаємо. І тоді говоритимемо не стільки про дороговизну газу чи високі тарифи, стільки про те, що нам тепло, затишно і... недорого.

Споживання природного газу в 2013 році (млрд куб. м)

Контекст проблеми: за даними НАК «Нафтогаз України» у 2013 році спожито близько 50 млрд куб. м природного газу. Найбільші споживачі — це промисловість, населення та комунальна теплоенергетика

За даними Урядового порталу

ЗА РАХУНОК ЧОГО ЗЕКОНОМИМО?

Узагальнений Мінрегіоном План на сьогодні передбачає скорочення споживання природного газу у порівнянні з серпнем 2013 — березнем 2014 років на 29,6%, або 2 471,1 млн м³ (при запланованій потребі скорочення — 2 508,5 млн м³), в тому числі за рахунок:

- ✓ організаційних заходів (оптимізація споживання тепла в багатоквартирних будинках, відключення окремих приміщень та будівель) — 7,1%, або 590,41 млн м³;
- ✓ технічних заходів (модернізація котелень та систем теплопостачання — це зниження споживання природного газу) — 4,6%, або 388,22 млн м³;
- ✓ переведення на альтернативні види палива (до початку опалювального сезону планується переведення на використання альтернативних видів палива 500 котелень всіх форм власності) — 4,1%, або 342,79 млн м³;
- ✓ кризових заходів (скорочення термінів опалювального сезону, обмеження гарячого водопостачання) — 13,8%, або 1 149,73 млн м³.

Розроблено плани заходів

Нині в уряді працює антикризовий енергетичний штаб, перед яким поставлено завдання забезпечити баланс енергетичних ресурсів, баланс споживання, баланс витрат та енергоефективність. Очільник штабу — віцепрем'єр-міністр — міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Володимир Гройсман — доручив відповідним міністерствам і відомствам розробити план дій щодо забезпечення стабільного проходження Україною опалювального сезону без російського газу. Йдеться про комплекс заходів зокрема з енергозбереження, заміщення природного газу, його альтернативного постачання тощо, і в результаті — зменшення споживання природного газу підприємствами ТКЕ на 30%.

Цей процес уже почався й успішно триває. У серпні вдалося заощадити навіть більше, ніж 30%. За

словами заступника міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Андрія Білоусова, у серпні за лімітів споживання газу для теплопостачальних підприємств обсягом 85,6 мільйона кубометрів фактичне споживання блакитного палива становило 56,2 мільйона кубометрів. Це на 34% менше від затверджених показників.

За інформацією Мінрегіону, нині найвищі показники виконання технічних заходів, спрямованих на скорочення споживання природного газу (модернізація котелень та систем теплопостачання), у Кіровоградській — 97%, Житомирській та Хмельницькій областях — 88%; Черкаській — 85%; Дніпропетровській — 83%; Вінницькій — 82%; Миколаївській — 81%.

Найвищі показники виконання запланованих заходів із переведення на альтернативні види палива у Тернопільській та Львівській областях — 100%; Дніпропетровській — 92%; Черкаській — 88%; Житомирській — 85%.

Загалом, як зауважив голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України Сергій Савчук, за три роки Україна повністю позбудеться залежності від російського газу за умови постачання газу населенню, підприємствам комунальної теплоенергетики та бюджетній сфері.

В умовах обмеженого фінансування

Уряд ухвалив постанову, спрямовану на залучення коштів інвесторів на реалізацію заходів щодо заміщення споживання природного газу. Так, 1 жовтня набрала чинності постанова «Про стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання» (від 09. 08. 2014 р. №293), що передбачає компенсацію різниці між вартістю теплової енергії, виробленої з природного газу, і виробленої з альтернативних джерел палива підприємствам, які інвестуватимуть кошти в будівництво котелень на альтернативних видах палива для постачання теплової енергії населенню.

Мінрегіон розробив проект постанови Кабінету Міністрів «Про стимулювання заміщення природного газу при виробництві теплової енергії для бюджетних установ та організацій», яку було схвалено на засіданні уряду 10 вересня. Вона передбачає спрощення механізмів тарифоутворення при виробництві теплової енергії з інших видів палива, що постачається в бюджетну сферу.

«Суть полягає у прирівнянні тарифу на виробни-

ПРЯМА МОВА

Арсеній ЯЦЕНЮК, Прем'єр-міністр України:

— Україна підписала контракт із норвезькою компанією Statoil. Із 6-ї години ранку 1 жовтня розпочалося постачання природного газу за контрактом між НАК «Нафтогаз України» та одним з найбільших постачальників газу і нафти у світі.

На даний момент в українських газових сховищах є 16,7 мільярда кубічних метрів газу. Для того щоб пройти зиму, Україні додатково необхідно придбати близько 5 мільярдів кубометрів. Ситуація складна, але ми її контролюємо.

Володимир ГРОЙСМАН, віцепрем'єр-міністр України:

— Маємо донести до кожного українця ідею, що кожен зекономлений кубометр газу та невикористаний літр гарячої води — крок до енергетичної незалежності України. Не існує чарівної палички, за помахом якої ми б замінили всі наші застарілі газові котли на сучасні економні, які замість газу використовують солому, щепу або торф. Не існує чарівної палички, щоб за місяць зробити якісну теплоізоляцію всіх вікон і фасадів будинків в Україні. Неможливо миттєво замінити всі погано ізольовані теплотраси.

цтво теплової енергії, що виробляється з імпортованого природного газу, до тарифу на виробництво теплоенергії, яку виробляють суб'єкти господарювання з використанням інших видів палива та енергії. Крім того, гарантують повернення інвестицій приватному інвесторові через перегляд тарифів на виробництво теплової енергії, яку виробляють з інших видів палива, із зміною ціни імпортованого природного газу», — прокоментував Андрій Білоусов.

Загалом, як підрахували в Державному агентстві з енергоефективності та енергозбереження, з липня уряд розробив майже 15 рішень, які прямо або опосередковано стимулюють відмову від використання імпортованого газу. Зокрема схвалено зміни до Державної програми енергоефективності й розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

«Завдяки прийнятим урядом рішенням теплогенеруючим підприємствам, що не використовують газу, буде надано компенсацію між фактичною собівартістю тепла і тарифом на постачання тепла населенню. Тобто такі підприємства вперше почнуть працювати не на збиток. Це потужний сигнал для майбутніх інвес-

тицій у сферу альтернативного теплопостачання», — зазначив Сергій Савчук. Ключова ідея цих змін — запустити два фінансових механізми стимулювання: для заміни газових котлів населенням (виділено 50 мільйонів гривень на компенсацію тіла кредиту) та заохочення бізнесу до капіталовкладень у заміщення газу для комунальної й бюджетної сфер (виділено 443 мільйони гривень).

За його словами, попередні схеми державної підтримки суб'єктів господарювання були нежиттєздатні та неефективні з двох причин: «Перша — це зарегульована процедура, сприятлива для корупційних зловживань, друга — брак ефекту мультиплікатора. Запропонована нами схема фактично містить три кроки: перший — подання проекту на реєстрацію в агентство, другий — будівництво котельні на альтернативному паливі, третій — отримання премії за результатами заміщення використання газу в опалювальний сезон».

Успішне впровадження цих заходів, як зауважують в управлінні популяризації та зв'язків з громадськістю Держенергоефективності, дасть змогу забезпечувати газом власного видобутку підприємства комунальної теплоенергетики, бюджетну сферу та населення вже у 2018 році.

СОЦІУМ

Заможних більше не дотуватимуть

ЦІНА ПИТАННЯ. Уряд знайшов дієві механізми відновлення соціальної справедливості

Опалювальний сезон, що наближається, уже шокує багатьох споживачів: і без того тарифи підвищили на чимало комунальних послуг, тож доводиться трусити гаманцем. А попереду зима — період, коли опалення становить суттєву часту в оплаті за житлово-комунальні послуги. Однак фахівці радять розглядати проблему під іншим кутом зору. І поцікавитися: а кого захищали низькі тарифи — тих, хто рахує кожну копійку, чи, навпаки, тих, для кого й сотні гривень не гроші?

Кому на руку низькі тарифи?

Експерти пояснюють: за низьких тарифів, коли оплату на газ субсидує держава своїми субвенціями чи доплатами підприємствам — надавачам послуг, у найвигіднішій ситуації опиняються не сім'ї з низькими доходами, які, власне, й потребують підтримки, а заможні родини. Як дослідили фахівці світового банку, тарифи на централізоване теплопостачання в Україні вповнину нижчі, ніж, наприклад, у Польщі, і на 60% — ніж у країнах Балтії. Споживачі сплачують у середньому 19% повної ціни російського газу. Для компенсації такої різниці в цінах держава виділяє прямі бюджетні та

позабюджетні субсидії, які сягають майже 7% ВВП. Ось приклад: сім'я з чотирьох осіб мешкає у 50-метровій двокімнатній квартирі, і така ж родина — у квартирі приблизно 200 квадратних метрів. Для того щоб обіграти першу, потрібно використати набагато менше газу, ніж для опалення другої. Тож якщо встановлено низькі тарифи, а різницю між сумою за опалення, яку платять люди, і фактич-

кальні субсидії та соціальні програми не спрямовані насправді вразливим верствам населення. Чи такою має бути соціальна справедливість?

Утім, тут ішлося про період до цього річного підвищення тарифів. Нині ж розрахована урядом адресність субсидій має спрямовувати бюджетні кошти на допомогу справді незаможним, тоді як багаті зможуть оплачувати вартість енергоносіїв за вищими

Віце-прем'єр-міністр України — міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Володимир Гройсман: «Спожитий» за старими нормами, але не спожитий насправді населенням газ банально розкрадають. Ми маємо зруйнувати цю сумнівну схему».

ною вартістю послуги дотує держава, то на яку з цих двох родин вона витратить більше грошей?

За підрахунками фахівців Світового банку, найбідніші категорії населення в Україні, а таких 20%, отримують лише 13% субсидій. Навіть впроваджені державою соціальні програми, які мали б підтримати саме вразливі верстви населення в оплаті за газ і тепло (на них припадає 0,6% ВВП країни), насправді спрямовуються тим, хто має досить солідні доходи. Очевидно, що фіс-

тарифами, що суттєвої «дірки» в їхньому гаманці не зробить.

Тим більше, що новий розрахунок житлових субсидій, затверджений урядом, спрямований якраз на підтримку тим, хто її потребує. Також, щоб захистити найбідніших громадян, уряд переглянув соціальні норми споживання житлово-комунальних послуг. З 1 жовтня набула чинності постанова уряду, що започатковує єдиний підхід до визначення норм споживання послуг ЖКГ для громадян, які потребують

державної підтримки. Її розробили з метою впровадження системи економічно і соціально обґрунтованих нормативів споживання житлово-комунальних послуг з подальшим використанням їх під час визначення розмірів державної соціальної підтримки.

Викрито корупційну схему

Мінрегіон та експерти проекту «Реформа міського теплозабезпечення в Україні» (USAID) провели наукове статистично-аналітичне дослідження споживання комунальних послуг та стану забезпечення житловою площею соціально незахищених громадян України. Було обстежено майже 55 тисяч домогосподарств — одержувачів житлових субсидій, які використовують засоби обліку при споживанні комунальних послуг. За результатами дослідження віце-прем'єр-міністр України — міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Володимир Гройсман дійшов висновку, що в Україні для розрахунку розміру соціальної державної допомоги та для оплати населенням послуг ЖКГ, у разі відсутності квартирних засобів обліку, використовували норми споживання, які переважно завищені.

— «Спожитий» за старими нормами, але не спожитий на-

справді населенням газ банально розкрадають. А держава, компенсуючи соціально незахищеним категоріям населення різницю у підвищенні тарифів, теж витрачає більше коштів на компенсації. Ми маємо зруйнувати цю сумнівну схему», — зауважив Володимир Гройсман.

Отже, майже 1 мільярд кубометрів газу країна отримує додатково завдяки викриттю і ліквідації тіншової схеми, яка роками діяла в газовому секторі країни.

«За тими нормами, які свого часу було затверджено, кожна людина мала б щомісяця споживати по 9,8 кубометра газу. Це так зване споживання блакитного палива на конфорці. І кожен, хто не мав лічильника, щомісяця сплачував за ці 9,8 куба, хоч фактично споживав, як ми уже дослідили, щонайбільше 6 кубометрів газу. Запитання: де решта 3,8 кубометра? Я відповім: у трубі, з якої їх продали промисловості за ціною на газ, встановленою саме для промисловості, тобто найвищою — 500 доларів за тисячу кубометрів. Ми цю «дірку» знайшли і ліквідували. Тож дали комусь по брудних руках, що таким шляхом заробляли 400—500 мільйонів доларів. А в мережі для населення залишиться 1 мільйон кубометрів газу», — сказав Володимир Гройсман.

Кукурудзиння для багатоповерхівки

НА ЧАСІ. Українці мають не менше можливостей економити енергоресурси, ніж європейці

У деяких селах люди, готуючись до зими, й досі користуються досвідом пращурів: обкладають будинки ззовні кукурудзинням. Це має трохи кумедний вигляд, але завдяки цьому люди витрачають менше дров (чи блакитного палива, якщо це в газифікованому селі).

Розповідають, що обкладену кукурудзинням хату можна топити усього раз на два—три дні, і в ній завжди буде тепло. І це не залежало від цін на енергоносії, тому можна говорити про певну культуру енергоспоживання, яка складалася впродовж століть, хай навіть і певним чином на шкоду естетичному вигляду житла. Утім, останніми роками і цю проблему розв'язали — на зміну традиційному кукурудзинню прийшли нові технології: хто має гроші, утеплює будинки сучасними матеріалами.

Немало ж міських жителів, особливо хто мешкає в старих будинках, також утеплюють таким чином свої квартири. Адже з урахуванням хоча б якихось енергозберігаючих технологій житло почали зводити тільки останніми роками. А поки що житловий сектор витрачає у 2—3 рази більше енергії, ніж в європейських країнах. Безумовно, приємного в цьому мало, однак — є хороші перспективи для економії.

А що робити, відомо всім. Про це давно і неодноразово говорили: найкраще, з чого почати, це, наприклад, об'єднатися в ОСББ і спільно вирішувати, як утримувати будинок і домогтися щонайменшої його енергозатратності. Експерти не радять відкладати цю справу надовго, адже без належного догляду і ремонту будинок зношується, старіє, а жити в ньому стає менш комфортно. На-

В Україні немало прикладів вдалої термомодернізації будинків

7 млрд грн можна економити щороку після термомодернізації багатоповерхівок.

томість там, де колективний господар в особі ОСББ сформувався і працює, і будинок впорядкований, і людям жити в ньому затишно, та й ринкова ціна квартири зростає. В Україні вже є чимало прикладів успішної діяльності ОСББ і вдалої термомодернізації будинків.

Експерти пропонують об'єднанням співвласників розпочинати термомодернізацію не зі спонтанного обкладання будинку кукурудзинням, а з цивілізованих заходів. Насамперед потрібно провести енергоаудит, щоб виявити всі «слабкі місця» будинку і

звернути на них з особливою увагою. А вже потім братися і за ремонт.

Однак потрібно вирішити ще одне непросте питання: фінансове. Експерти Міжнародної фінансової корпорації та Європейського банку реконструкції і розвитку зауважують, що загалом на модернізацію житлового фонду в Україні потрібно приблизно 500 мільярдів гривень. Де їх узяти? Та й хто дасть, якщо, по-перше, бюджетні можливості обмежені, а по-друге, чи зобов'язана взагалі держава приводити в належний стан наше приватне житло? Адже понад 95% квартир, які свого часу давали родинам у найм, нині приватизовано. Господар приватного будинку ні в кого не вимагає грошей на ремонт, бо чітко розуміє: це — його турбота. А ось щодо жителів багатоквартирних будинків, то ще не всі усвідомили: увесь їхній дім — це їхня спільна власність, і вони самі (разом) мають дбати про його стан, а не покла-

датися на ЖЕКи, які нині стали пережитками минулого.

Якщо йти найпростішим шляхом — зібрати потрібну суму з мешканців, то навряд чи ОСББ всім буде по силі. Адже йдеться про чималі суми, яких у більшості наших громадян немає. Проте існує й інший шлях — накопичувати кошти впродовж років. Але цей варіант не всім підійде, бо поки зберуть необхідну суму, то будинок занепаде й потребуватиме ще більших вкладень.

Тут, безумовно, багато залежить від ініціативності й наполегливості лідерів місцевого самоврядування. Там, де міський чи сільський голова — хороший господар, люди об'єднуються і в складчину роблять усе для заощадження недешевих нині енергоресурсів, а отже, і своїх коштів, але не на шкоду комунального комфорту. Їх і держава підтримує, і небайдужі помічники в особі різноманітних міжнародних проектів, які діють в Україні

ДУМКА ФАХІВЦЯ

Сергій КУШНІР, директор департаменту систем життєзабезпечення та житлової політики Мінрегіону:

— Споживання і втрати теплової енергії в більшості багатоквартирних будинків в Україні в 3—3,5 рази перевищують європейські стандарти. Одна з причин цього — відсутність ефективного власника житла. З метою вирішення цієї проблеми Мінрегіон розробив законопроекти «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» та «Про житлово-комунальні послуги», які стимулюватимуть власників житла більш ефективно розпоряджатися своїм майном.

Ці закони вже подані урядом до парламенту. Ми сподіваємося, що Верховна Рада, щоправда, вже наступного скликання, прискорить їхнє прийняття.

ні, — вони надають і консультативно-організаційну підтримку, і фінансову. До того ж, і банки готові надавати кредити.

Європейський досвід доводить, що в результаті заходів з енергозбереження (утеплення, встановлення лічильників тощо) споживання енергоресурсів знижується десь на 30—40%. Тож очевидно, що докладати зусиль варто. За оцінками експертів, реалізація проектів термомодернізації житлових будинків дала б можливість щороку економити понад 30 мільйонів мВт/год, або приблизно 7 мільярдів гривень.

У Європі енергозберігаючі заходи виправдовують себе вже давно, однак, з огляду на зростання вартості енергоносіїв, там не зупиняються на досягнутому. «Проекти з енергонезалежності становлять по всьому світу 40% проектів ЄБРР, по Україні — лише 19%. Тож нам є куди рухатися», — зазначив перший віце-президент ЄБРР Філіп Беннетт.

КОМПЕТЕНТНО

«Першу позику на ремонт взяло ОСББ Слов'янська»

Менеджер проекту «Енергоефективність у житловому секторі в Україні» Міжнародної фінансової корпорації Гжегож ГАЙДА

Нинішня зима обіцяє бути суворою. В очікуванні холодної пори року українці почали активно цікавитись енергоощадними технологіями. А також досвідом сусідніх країн, які вже давно подбали про енергоефективність власного житла. Йдеться не про традиційні заходи — заміну батарей, вікон та зовнішнє утеплення стін. Вони лише покращать рівень комфорту в помешканні, але не дадуть змоги заощадити. Після того як власник квартири встановить нові батареї, рахунок за опалення меншим не стане, хоч у квартирі й потеплішає.

Як правильно використовувати енергоощадні технології в таких країнах, як Чехія, Польща, Угорщина, розповів менеджер проекту «Енергоефективність у житловому секторі в Україні» Міжнародної фінансової корпорації Гжегож ГАЙДА.

Ціновий стимул

УК Пане Гжегоже, не секрет, що в більшості українських будинків тепло «тікає» буквально через усі шпарини. На жаль, з роками ця ситуація не змінюється на краще. Чому так відбувається?

— Україна — енергозалежна країна. Споживання енергії у вашій країні на одиницю ВВП — одне із найвищих у Європі, подекуди у 3–4 рази більше. Енергія переважно споживається у двох секторах — житловому та індустріальному. Проте якщо в індустріальному секторі споживання енергії з часом зменшується (підприємства хоч і поступово, але впроваджують енергоефективні технології), то у житловому нічого не змінюється. Причина такої стагнації — наявність бар'єрів, які перешкоджають власникам житла впроваджувати енергоефективні технології у своїх будинках.

УК Про які бар'єри йдеться?

— По-перше, це тарифи, які всі попередні роки не сприяли створенню такого стимулу, як це було в інших країнах. Тобто вартість послуг ЖКГ була не настільки високою, щоб задумуватись над економією тепла.

По-друге, в Україні житлове законодавство передбачає прийняття рішень для будинків, де немає ОСББ, лише за умови 100% згоди мешканців. Тіль-

ки коли в будинку створено ОСББ, можна приймати рішення більшістю голосів. При цьому в Україні 18 тисяч ОСББ за загальною кількістю багатоквартирних будинків 200 тисяч. Тобто ОСББ охопило лише 9% житлового фонду. Тому потрібно знайти якийсь механізм прийняття рішень більшістю голосів, незважаючи на наявність ОСББ. Адже коли йдеться про ремонт будинку, завжди знайдуться мешканці, які будуть проти. І ті, хто хоче зробити ремонт, а їх може бути більшість, змушені платити за тих, хто вирішив утриматись. Звичайно, в цей момент постає запитання: чому я маю платити за когось? Другою проблемою є те, що рішення, прийняте більшістю голосів, не

УК Чи стикались сусідні країни з подібними перепонами?

— Сьогодні ми вже маємо гарні приклади країн Центральної Європи, де свого часу з енергоефективністю будинків була аналогічна ситуація. Проте вони цю проблему успішно розв'язали.

УК Яким чином?

— Приблизно в 1990-х роках у країнах Центральної Європи підвищили ціни на енергоносії. В Україні такого стрибка вартості, як приміром у Польщі, Чехії, Угорщині чи країнах Балтії, не було. Тоді мешканці будинків Центральної Європи організовувались у певні асоціації, такі собі аналоги українських ОСББ. Потім, оскільки ціни були високі, але вже існувала така організаційна структура, яка управляла будинком, вони почали брати банківські кредити. Ці гроші давали змогу фінансувати ремонт будинку задля отримання економії споживання енергії. Наприклад у Польщі цей процес стартував у 1998 році. Банки видавали кредити, і завдяки їм меш-

квартири та всі інші приміщення в будинку — це одне ціле, тому тепло без перешкод проходить через внутрішні стіни. Я особисто зіткнувся з ситуацією, коли в одній квартирі жив ошадливий власник, який закрутив батареї, думаючи, що таким чином економитиме гроші. Мовляв, його обігріватимуть сусіди і в нього буде тепло. Але економити тепло в будинку ми можемо, лише якщо діяти разом.

УК Чому?

— Дивіться, є котельня, де виробляється тепло, яке постачають до будинку через труби. Кількість тепла залежить від одного показника — температури на вулиці. Котельні в Україні зазвичай працюють за графіком: якщо на вулиці нижче певного градусу, то теплоносії запускають із певною температурою. Хтось колись проектував цей житловий район і все прорахував, беручи до уваги будівельні стандарти. І ніхто не враховував того, що мешканці будинку можуть там щось самостійно робити. В ті часи власником будинку була

ДОСЬЄ «УК»

Гжегож ГАЙДА. Випускник факультету економіки Університету Варшави, магістр фінансів та банківської справи. Працював провідним банкіром відділу муніципальної та екологічної інфраструктури представництва ЄБРР у Польщі.

В Україні працює протягом семи років, спочатку в Європейському банку реконструкції та розвитку, де впроваджував низку інвестиційних проектів із комунальними підприємствами. Зараз керівник проекту Міжнародної фінансової корпорації (IFC) «Енергоефективність у житловому секторі України».

інах, таких, як Чехія чи Словаччина, — це був добровільний процес. Проте в обох випадках основною метою такої державної політики було бажання об'єднати всіх власників квартир, щоб управляти будинками через подібну організовану структуру.

УК Якщо порівнювати польські асоціації та українські ОСББ, наскільки відрізняються їхні принципи діяльності?

— У Польщі участь у такій асоціації є обов'язковою для всіх співвласників, і ця структура не потребує юридичної реєстрації для свого існування. В Україні ситуація трошки інша. У вас ОСББ — повноцінна юридична особа, яку потрібно реєструвати, і ство-

— Цей процес стартував у вересні 2013 року. Ми працюємо з українськими банками, щоб показати їм цю нову можливість, про яку вони раніше не знали. На думку банків, перед ними позичальник, у якого немає застави, тобто майна, прибутку чи надходжень з продажу, оскільки ОСББ існує лише завдяки «вхідним» коштам. І ці фінансові потоки юридичних осіб найстабільніші. Іншими словами, статистика платежів висока, і навіть якщо хтось із членів ОСББ не платить, то ця невеличкова нестача можна перекрити, відтермінувавши інші, менш пріоритетні платежі.

Нам вдалося переконати кілька українських банків. Першим це почав робити «Укргазбанк», потім долучилися «Метабанк», «Банк Львів», «Правекс-Банк». Зараз тривають перемовини з іншими банками, аби вони створили у себе такий продукт.

УК Кому видали першу таку позику?

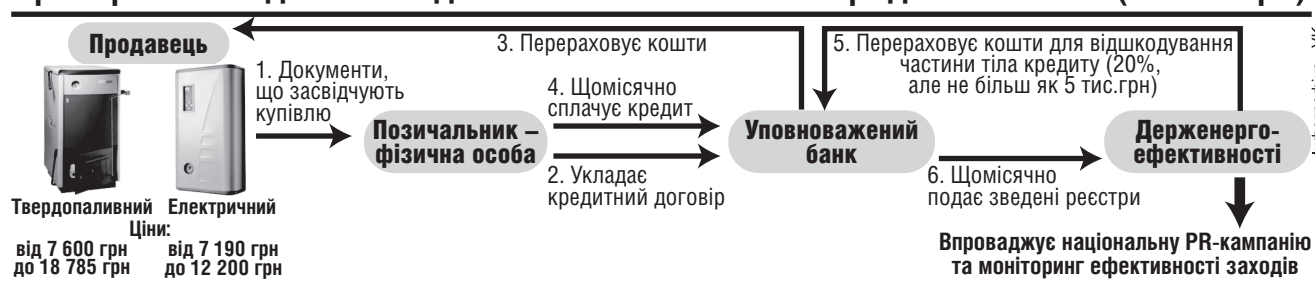
— Це було ОСББ зі Слов'янська. Вони взяли 50 тисяч гривень на ремонт даху. Важливий нюанс: в період АТО банк думав, що можуть виникнути проблеми з платежами, і пропонував позичальнику надати відстрочку, але реалії показали, що мешканці готові платити згідно з оригінальним графіком.

Потім до цієї ініціативи приєднались інші міста — Краматорськ, Львів, Запоріжжя тощо.

УК Підсумовуючи, перерахуйте основні кроки в досягненні максимальної економії.

— Спочатку потрібно на вході в будинок поставити лічильник і регулятор тепла, друге — балансування по стояках (щоб у всіх квартирах була однакова температура), третє — ремонт підвалів і дахів, і лише потім заміна вікон і утеплення зовнішніх стін. Це коштує найдорожче, хоч і дає чималу економію. Але їх окупити може сягати 20–30 років. Проте найчастіше мешканці вирішують робити все, навіть найбільш неекономічні речі. Наприклад, утеплення стін може коштувати половину вартості цілого ремонту, а економія не буде аж такою великою. Проте люди це все одно роблять, тому що після ремонту будинок виглядає як новий. А це вже зовсім інша вартість нерухомості.

Прозора та швидка схема допомоги населенню на придбання котлів (50 млн грн)

обов'язкове для всіх, а має бути навпаки.

УК Лише два бар'єри?

— Також в Україні трохи незрозуміла ситуація із правом власності на житло. З одного боку, держава дала право власності, однак, з іншого, згідно з українською Конституцією, власник має ще й обов'язки — дбати про своє майно. При цьому ще є ЖЕКи, які напевно повинні все робити у вашому будинку. Щоправда, тут постає просте запитання: чому?

Адже я власник і це мій будинок, а ЖЕК — це частина муніципалітету, тож

канці утеплювали дахи й підвали, встановлювали лічильники і регулятори споживання тепла, замінювали вікна. Таким чином вони підвищували енергоефективність своїх помешкань. Зараз усі польські будинки вже пройшли цей процес.

Колективна економія

УК Наскільки покращилась енергоефективність такого утепленого будинку?

— Як показує досвід, в середньому після ремонту будинку можна досягти 60% економії споживання

держави і було зрозуміло, що вона нічого не робитиме. Уявімо, що тепер деякі мешканці утеплили стіни, замінили вікна або поставили нові батареї, але це не вплинуло на кількість тепла, яка заходить у будинок. Відповідно, ніхто не перераховуватиме гроші за тепло, яке надходить до будинку, через те, що ви утеплились. Власне, якщо йдеться про окремо взятую квартиру — це просто неможливо технічно.

УК Але в Європі знайшли вихід з цієї ситуації?

— Потрібно поставити регулятор та лічильник тепла на вході в будинок. Це дасть можливість підрахувати лише те тепло, яке насправді «зайшло» до будинку. Це дуже ефективний крок. Вже є приклади того, що за два опалювальні сезони за рахунок економії мешканцям будинків вдалося повернути витрати на встановлення цих приладів споживання теплової енергії.

Кредит у поміч

УК В інших країнах створення асоціацій, подібних до українських ОСББ, було добровільним?

— У Польщі це був примусовий процес. В інших кра-

рюється вона винятково за згодою співвласників квартир.

УК За рахунок яких коштів працюють польські ОСББ?

— Внесків власників. Щороку співвласники повинні затвердити рівень внесків на утримання будинку, з цих грошей і працює ОСББ.

Як свідчить статистика, українці — доволі порядні люди. Рівень збору платежів за комунальні послуги у вас приблизно на такому самому рівні, як і в Західній Європі, — до 97%. Якщо в будинку створено ОСББ, то для ремонту і переобладнання будинку можна залучати банківський кредит. З точки зору банку, ОСББ — непоганий позичальник. Наприклад, у Західній Європі суму кредитів, виданих усім ОСББ за останні 15 років, оцінюють приблизно в 2 мільярди євро. При цьому мені не відомий жоден випадок дефолту. Тобто всі ці позичальники віддавали кредити. Тож ОСББ чи їхні відповідні структури в Центральної Європі за рекомендації себе як надійного позичальника.

УК Як розвивається таке кредитування в Україні?

ПРЯМА ЛІНІЯ «УК»

«Країні нині не вистачає газу, і проекти з його заміщення — пріоритетні»

Голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України
Сергій САВЧУК

«Як зекономити електроенергію та зберегти тепло вдома? Як обрати побутову техніку, яка не спустошить сімейний бюджет? Чим замінити дорогий газ?» — такою була тема «прямої лінії» «УК», під час якої на запитання читачів відповідав голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України Сергій САВЧУК.

Енергозбереження чи шахрайство?

☞ **Ольга ЛІСНИЧУК,**

м. Чернівці:
— Мого чоловіка агітують придбати прилад, який вставляють у розетку, і нібито завдяки йому економиться електроенергія у домі. Він дорогий, тому хотілося б дізнатися: чи існують такі прилади насправді, чи це просто обман?

— Масового продажу таких приладів особисто я не спостерігав, і навіть не бачив їх. Працюючи в НКРЕ, ще до призначення в Держенергоефективності, чув від фахівців обласних енергопостачальних компаній, що люди на «сірому» або «чорному» ринках купують прилади, які набагато економлять електроенергію, хоча насправді лише уповільнюють роботу лічильника. Тому назвати такий прилад енергозощадним я не можу. Якщо це прилад, про який я думаю, то його використання межує з шахрайством.

Щоб зробити висновок, необхідно знати, про який прилад ідеться. Раджу зателефонувати до Держенергоефективності та надати параметри цього приладу. Наші фахівці подивляться, що це за прилад, чи він сертифікований... І якщо ідеться справді про економію електроенергії, а не про зловживання, то, звичайно, такий прилад потрібно купувати. І тоді ми навіть рекомендуватимемо його. Але якщо немає сертифіката, якщо його виготовили або завезли в нестворений законодавством, у тому числі митним, спосіб, тоді ініціюватимемо відповідні заходи разом з МВС, щоб ідентифікувати тих, хто ці прилади виготовляє, і тих, хто їх завозить та продає.

☞ **Гліб МІЩЕНКО,**

тимчасовий переселенець, поки що живе у Сєвєродонецьку:
— Зараз у Луганську немає стабільної подачі навіть електрики. Але такій вимушеній економічній енергосистемі не позаздрити. То чи планує держава якось проконтролювати, щоб житловий фонд, який опинився на тимчасово окупованій території, не було остаточно знищено під час морозів? Якось у програмі на телеканалі «Інтер» міністр регіонального розвитку Володимир Гройсман сказав, що нібито в Києві працює антикризовий штаб з підготовки до зими і до справи залучені фахівці з США та Канади, які мають досвід роботи в екстремальних умовах. То що пропонують фахівці для Донбасу? Чи відіють після такої зими з вимушеної еконо-

день перебуває і працює там, на місці, у східному регіоні, організовує відповідні заходи, щоб дати чіткі відповіді на питання, які турбують сьгодні людей. Запевняю, ми докладемо до цього максимум зусиль. Фахівці зі США та Канади нас у цьому підтримують. І ми працюємо над тим, щоб вони нам надали не тільки консультативну допомогу, а й матеріальну — це обігрівачі та інші засоби.

☞ **Станіслав ГОРДІЄНКО,**
м. Васильків:

— Було анонсовано в пресі, що Україна залучила півтора мільярда євро — на теплозабезпечення, водозабезпечення та водовідведення. І водночас ми шукаємо кошти в Україні і не можемо знайти. Зовнішнє фінансування, яке всі аносували, — во-

Уряд працює не тільки з експертами США і Канади, а й з представниками всіх органів місцевої влади і місцевого самоврядування в Луганській і Донецькій областях для того, щоб пройти цей справді важкий опалювальний сезон. Ми докладасмо максимум зусиль, ресурсів, у тому числі фінансових, щоб опалювальний сезон у цих областях пройшов нормально. Але ситуація складна. Вона нестандартна.

ний сезон. Ми докладасмо максимум зусиль, ресурсів, у тому числі фінансових, щоб опалювальний сезон у цих областях пройшов нормально. Але ситуація складна. Вона справді нестандартна. Я знаю, що один із заступників міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства вже тяж-

но десь є чи його немає? І цього року буде чи вже ні?

— Дуже вчасне запитання. Уряд прийняв відповідне рішення, за яким до регіонів спрямують 500 мільйонів гривень через механізм державних субвенцій. Ці кошти буде використано насамперед на заміщення газу іншими енергосубстанціями. Зараз, до речі, до цієї по-

ДОСЬЄ «УК»

Сергій САВЧУК. Народився 1974 р. в селі Оринин Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

Освіта: Українська академія державного управління при Президенті України, 2003 р.; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», 1997 р. Спеціальність: державне управління; менеджмент у виробничій сфері. 20 серпня цього року урядовим розпорядженням призначений на посаду голови Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України.

станови внесено зміни, які дають змогу витрачати ці гроші не лише на заміну газу, а й на модернізацію підприємств теплокомуненерго. Тому щодо цих коштів вам потрібно працювати з обласною державною адміністрацією.

Також хочу вам сказати, що у нас є кошти, отримані як бюджетна підтримка від Європейського Союзу, — це близько 500 мільйонів гривень додатково. З них ми 50 мільйонів гривень рішенням Кабінету Міністрів уже спрямували населенню для погашення частини тіла кредиту на придбання твердопаливних або електричних котлів. Ця програма працюватиме через Опалбач. Умови отримання такого кредиту банком уже визначено. Ви можете зайти на сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України й отримати необхідну інформацію. Також ви можете звернутися до територіальних відділень Опалбачу, вас і там мають ознайомити з цими умовами.

За рахунок цих коштів держава вам компенсує 20% вартості твердопаливного або електричного котла (тіло кредиту), але не більше ніж 5 тисяч гривень. Ще в нас залишається 443 мільйони гривень. Ці кошти за чинною програмою мали б піти на місяця, для фінансування розроблених у минулі два роки проектів зі ско-

рочення використання газу в бюджетній сфері.

Ми проаналізували ці проекти, вони проходили інвестиційну експертизу в Міністерстві економіки. Скажу вам відверто, результати цієї експертизи показали, що кошториси було суттєво завищено. Тому ми прийняли рішення перекласти ці кошти на інші проекти. Це користь і державі, і нам самим, і нашим нащадкам.

А тепер щодо практичного боку. Якщо у вашій квартирі є технічна можливість поставити лічильник або хоча б на вході в під'їзд, разом з під'їздом зберіть і поставте лічильник. Таке послуги вже надаються. І не тільки в Києві, а в кожному регіоні України. І, до речі, це дуже сильно мотивує мешканців заощаджувати тепло. Більше того, норми у нас були завищені, і теплокомуненерго чим зловживали. Але нині ми їх суттєво скоротили. У попередні роки, коли почали ставити лічильники, мешканці побачили, що вони зекономили десь 30-40% витрат.

Разом з тим необхідно визначити, які є технічні можливості в кожному будинку: чи є змога поставити лічильник тепла при вході в будинок, чи в квартирі. Спробуйте в Інтернеті пошукати компанії, які ставлять такі лічильники, чи нескладно. І якщо підтвердиться технічна можливість поставити прилади обліку в квартирах, я вам дуже раджу це зробити.

— А чи треба це узгоджувати з тепломережами?
— Якщо у вас виникнуть якісь технічні проблеми щодо узгодження з тепломережами, то зателефонуйте нам, викладіть суть проблеми. Якщо компанія має сертифікат на встановлення лічильників, сертифіковані прилади обліку, підкреслюю — сертифіковані, і ви напштовхнулись на якісь технічні бар'єри з боку ЖЕКу або теплокомуненерго, то я особисто разом з вами розбиратимусь з тим ЖЕКом чи теплокомуненерго, наскільки об'єктивні їхні зауваження.

— І ще прохання: хочу потрапити до вас на прийом. Маємо проекти щодо альтернативних видів палива — йдеться про солому, цеглу тощо.

— Такі проекти нам дуже цікаві. Вони мають бути сьгодні пріоритетними. Хоч у засобах масової інформації нас дехто й починає критикувати, що ми розвиваємо тільки біоенергетику, та хочу всіх запевнити, що для нас важливі і сонячна, і вітрова енергетика, і біоенергетика, і заходи з енергозбереження, такі як утеплення. Але, я повторю, країні сьгодні не вистачає газу, і проекти з його заміщення — пріоритетні. Чим замістити — торфом чи біопаливом — не головне, головне — використовувати вітчизняні ресурси. Тому я вас запрошую, з великим інтересом з вами поспілкуюся.

Встановіть лічильник, чи купитися!

☞ **Наталія Олександрівна,**
м. Дніпропетровськ:

— Нас агітують берегти тепло в квартирах. Та, на жаль, без-

реження тепла в квартирах із центральним опаленням не позначається на рахунках від підприємств міськтепломереж. Адже лічильники тепла на батареях опалення у наших громадян нема. Нема й таких кранів, як у цивілізованих країнах, щоб можна було це тепло регулювати. Чи можна встановлювати лічильники тепла в квартирах? Якщо так — який механізм і за чий рахунок?

— Який сенс нам у квартирах берегти тепло, запитуєте? Наприклад, я свою дитину навчаю, щоб вона, якщо виходить з кімнати, вимикала світло. Бо ми масово привичати і себе, і своїх дітей до того, щоб берегти і електроенергію, і тепло, і взагалі всі вичерпні ресурси. Це користь і державі, і нам самим, і нашим нащадкам.

А тепер щодо практичного боку. Якщо у вашій квартирі є технічна можливість поставити лічильник або хоча б на вході в під'їзд, разом з під'їздом зберіть і поставте лічильник. Таке послуги вже надаються. І не тільки в Києві, а в кожному регіоні України. І, до речі, це дуже сильно мотивує мешканців заощаджувати тепло. Більше того, норми у нас були завищені, і теплокомуненерго чим зловживали. Але нині ми їх суттєво скоротили. У попередні роки, коли почали ставити лічильники, мешканці побачили, що вони зекономили десь 30-40% витрат.

Разом з тим необхідно визначити, які є технічні можливості в кожному будинку: чи є змога поставити лічильник тепла при вході в будинок, чи в квартирі. Спробуйте в Інтернеті пошукати компанії, які ставлять такі лічильники, чи нескладно. І якщо підтвердиться технічна можливість поставити прилади обліку в квартирах, я вам дуже раджу це зробити.

— А чи треба це узгоджувати з тепломережами?

— Якщо у вас виникнуть якісь технічні проблеми щодо узгодження з тепломережами, то зателефонуйте нам, викладіть суть проблеми. Якщо компанія має сертифікат на встановлення лічильників, сертифіковані прилади обліку, підкреслюю — сертифіковані, і ви напштовхнулись на якісь технічні бар'єри з боку ЖЕКу або теплокомуненерго, то я особисто разом з вами розбиратимусь з тим ЖЕКом чи теплокомуненерго, наскільки об'єктивні їхні зауваження.

Якщо є можливість у багатоповерховому будинку зібрати гроші під'їздом, а краще всім будинком, — замовте утеплення. Компаній, які надають такі послуги, безліч на ринку, я сам бачу, як люди утепляють будинки. І серце радіє, коли утепляється не одна квартира, а кілька одразу — так ефективніше. А ще краще — весь будинок. Розумію, не всі можуть дати гроші, є пенсіонери, інваліди, в яких немає коштів. І тут уже має спрацювати наша свідомість — можливо, ті, хто має кошти, зможе закласти їх за пенсіонерів — повірте, це окупиться! — і поставити лічильники хоча б у під'їзді.

— А чи можна зараз встановити індивідуальне опалення в квартирі? Був час, коли забороняли це робити...

— Якщо у вашому під'їзді 20 квартир і з них, скажімо, 5 від'єдналися від централізованого опалення і поставили індивідуальні газові котли, то тоді теплокомуненерго у вашому під'їзді продаватиме теплову енергію не 20 квартирам, а лише 15. Тобто відпущ тепла змен-

шиться, а затрати на його виробництво залишаються такі самі. Тож теплова енергія для тих, хто користуватиметься центральним опаленням, коштуватиме дорожче. Більше того, якщо подається тепло в батареї, які встановлено у під'їзді, то за нього теж потрібно платити. І це навантаження лягає на тих, хто користується централізованим опаленням. А ті квартири, які відключилися, користуватимуться цим теплом, не сплачуючи за нього. Я думаю, що це не зовсім справедливо та технічно й економічно неправильно.

І зараз міські голови вже не дозволяють встановлювати індивідуальне опалення в окремій квартирі багатоповерхівки. Може від'єднатися лише весь будинок.

Разом з тим, в Україні уже два мільйони мешканців у багатоповерхових будинках мають індивідуальне опалення. І нині вони можуть замінити свій газовий котел на твердопаливний або електричний. Про програму державної допомоги на придбання та-

За новітнім механізмом стимулювання заміни котлів в індивідуальних будинках ефективність державних інвестицій зростає в 4 рази

За даними Урядового порталу

ких котлів я розповів раніше, тож мешканці багатоповерхівок з індивідуальним опаленням також можуть нею скористатися.

☞ **Марина,**
м. Київ:

— У мій квартирі є лічильники води та електроенергії. І це добре, тому що я бачу, скільки витрачаю. Коли в мене не було лічильника води, то я платила за 13 кубів холодної води. А зараз бачу, що використовую лише три. Тепер хотіла би поставити у своїй приватизованій квартирі лічильник тепла. Чи реально це і хто має робити, бо мені хтось казав, що їх має ставити держава

Держава, можливо, зобов'язуватиме теплокомуненерго ставити такі лічильники. Але швидко це не відбудеться. Тому, мабуть, постарайтесь цього року зробити це самі.

☞ **А чи дорого обійдеться встановлення квартирних лічильників тепла?**

— Що означає — дорого чи недорого? Скажіть, ми багато платимо за енергоресурси чи ні? Дорого або ні — визначається тим, за скільки років окупиться цей лічильник. Якщо поставити лічильник за теперішньої ціни на енергоресурси, за два-три роки ці прилади обліку окупуються. А за такої окупності — це недорога справа.

☞ **Я колиш жила у старому будинку. Коли ми туди вселились, там було звичайне центральне опалення, але сусіди розповідали, що свого часу були ще й гриби, і вони топили вугіллям. А чи є можливість у будинках, де газо-**

80% житлового фонду потребують на сьгодні термомодернізації.

ни у людини: з часом робляться вужчими. Після цього вони стають значно теплішими. Це не дуже дорого коштуватиме, а ефект буде відчутний. Крім того, є відбивна плівка, фольга, яку можна встановити між стіною і батареєю, і вона теж відбиватиме тепло.

Лічильник треба ставити обов'язково. Це вас мотивуватиме регулювати своє споживання, економити, і ви точно менше платитимете.

Якщо є можливість у багатоповерховому будинку зібрати гроші під'їздом, а краще всім будинком, — замовте утеплення будин-

Що об'єкти соціальної сфери?

— Щодо дитячих садочків, шкіл, лікарень, це питання має вирішити проект закону про енергосервісні компанії. Віце-прем'єр-міністр — міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Володимир Гройсман, який був одним з ініціаторів розробки проекту про енергосервісні компанії, підтримав його схвалення на урядовому комітеті. Цей закон дає можливість енергосервісним компаніям працювати з бюджетною сферою. Їхній інтерес полягатиме в тому, щоб максимально утеплити об'єкти, зменшити споживання енергоресурсів, і на різницю, яка утвориться між минулими витратами на енергозабезпечення, і тим, що платитимуть бюджетники після термомодернізації, енергосервісна компанія і житиме. І це буде величезний стимул для того, щоб приватний бізнес зацікавився утепленням садочків і шкіл. Оскільки старий радянський метод — коли кошти, які виділяли з центру, йшли на місця, — сьгодні не працює, адже державний бюджет не має таких коштів і система управління у нас децентралізована. Це мають вирішувати на місцях.

Кожен керівник органу місцевого самоврядування має працювати з бізнесом таким чином: до нього заходить ЕСКО, бере участь у тендері, і хто пропонує кращі умови з утеплення, той і отримує замовлення. Ми переймаємо досвід Іспанії, Італії, Франції, Польщі. Сподіваюсь, після парламентських виборів ми приймемо цей законопроект і зможемо масово запустити роботу енергосервісних компаній, які суттєво змінять ситуацію.

Енергоаудит має робити власник будинку

☞ **А якщо люди не мають зараз на це достатньо коштів, чи варто брати кредити?**

— У нас є міста, які вже дають кредити на утеплення, в тому числі Львів, і компенсують відсоткову ставку.

☞ **Але тільки для ОСББ?**

— Ні, не тільки. Там дають кредити банки. А муніципалітет відшкодовує відсоткові ставки. Ми, Держенергоефективності, теж плануємо надавати такі кредити — в розрізі всієї держави. Почали ж цього року з компенсації тіла кредиту, про що я вже говорив, на придбання електричних і твердопаливних котлів. Якщо цей механізм спрацює ефективно, наступного року ми все зробимо для того, щоб видавати кредити на інші заходи з енер-

гозбереження, зокрема на утеплення, це дуже важливо.

☞ **Але, очевидно, для надання таких кредитів вам потрібні будуть підстави. Чи проводитимуть енергетичний аудит? І, можливо, його доцільно було б провести на державному рівні, щоб з'ясувати, чого саме потребують конкретні будинки?**

— На сьгодні до 80% житлового фонду потребують термомодернізації. Але різною мірою. Тому перед тим, як ОСББ звертатиметься за кредитом, мають провести енергоаудит. На його основі розробляють кошторис термомодернізації, з яким ОСББ звернеться до банку за кредитом і до нас за відшкодуванням. Енергоаудит має робити власник будинку. У державі, з одного боку, обмежений фінансовий ресурс, а з іншого, навіть якщо ми державним коштом проведемо енергоаудит усіх будинків, де гарантія, що їхні мешканці вирішать утеплювати будинки? Це має бути виважене рішення і з економічного, і з технічного погляду, а його має приймати власник.

☞ **А щодо об'єктів соціальної сфери?**

— Щодо дитячих садочків, шкіл, лікарень, це питання має вирішити проект закону про енергосервісні компанії. Віце-прем'єр-міністр — міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Володимир Гройсман, який був одним з ініціаторів розробки проекту про енергосервісні компанії, підтримав його схвалення на урядовому комітеті. Цей закон дає можливість енергосервісним компаніям працювати з бюджетною сферою. Їхній інтерес полягатиме в тому, щоб максимально утеплити об'єкти, зменшити споживання енергоресурсів, і на різницю, яка утвориться між минулими витратами на енергозабезпечення, і тим, що платитимуть бюджетники після термомодернізації, енергосервісна компанія і житиме. І це буде величезний стимул для того, щоб приватний бізнес зацікавився утепленням садочків і шкіл. Оскільки старий радянський метод — коли кошти, які виділяли з центру, йшли на місця, — сьгодні не працює, адже державний бюджет не має таких коштів і система управління у нас децентралізована. Це мають вирішувати на місцях.

Кожен керівник органу місцевого самоврядування має працювати з бізнесом таким чином: до нього заходить ЕСКО, бере участь у тендері, і хто пропонує кращі умови з утеплення, той і отримує замовлення. Ми переймаємо досвід Іспанії, Італії, Франції, Польщі. Сподіваюсь, після парламентських виборів ми приймемо цей законопроект і зможемо масово запустити роботу енергосервісних компаній, які суттєво змінять ситуацію.

Енергоаудит має робити власник будинку

☞ **А якщо люди не мають зараз на це достатньо коштів, чи варто брати кредити?**

— У нас є міста, які вже дають кредити на утеплення, в тому числі Львів, і компенсують відсоткову ставку.

☞ **Але тільки для ОСББ?**

— Ні, не тільки. Там дають кредити банки. А муніципалітет відшкодовує відсоткові ставки. Ми, Держенергоефективності, теж плануємо надавати такі кредити — в розрізі всієї держави. Почали ж цього року з компенсації тіла кредиту, про що я вже говорив, на придбання електричних і твердопаливних котлів. Якщо цей механізм спрацює ефективно, наступного року ми все зробимо для того, щоб видавати кредити на інші заходи з енер-

РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД

Викидати гроші на вітер — розкіш

ПАРТНЕРСТВО. Тому на Дніпропетровщині активно залучають інвестиції й навчають громадян заощаджувати енергію

Дорогою до осель від котельні втрачається від 55 до 85% тепла. І втрати ці починаються вже в самій котельні, потім ідуть через зовнішні мережі. А найбільше тепла (30—45%) виходить через вікна, двері, стіни, дахи будинків, особливо якщо вони старі й неутеплені. За 2013 рік Дніпропетровщина на обігрів житлових і комунальних будівель витратила 829,7 мільйона кубометрів газу на суму \$271,8 мільйона. А втрачено тепла у сфері ЖКГ на \$164 мільйони.

Викидати далі гроші на вітер — розкіш. Але й коштів на швидку модернізацію тепломереж і утеплення будівель нема. Вихід — у партнерстві держави, бізнесу і громади, залученні інвестицій з різних джерел. Саме з таких позицій в області запроваджено низку ініціатив з енергоефективності, а питання енергобезпеки в регіоні визначено одним із пріоритетних. Мета — протягом п'яти років зменшити споживання газу вдвічі. Для вирішення цих завдань успішно діють і будуть впроваджуватися нові цікаві проекти.

Термомодернізація, моніторинг та міні-проекти

Зокрема нині реалізують проект модернізації котельень та мереж комунального підприємства «Дніпротеплоенерго» з переходом на тверде паливо (пелети) за допомогою кредиту МБРР (на суму 270 мільйонів гривень). У серпні між КП та банком підписано угоду на \$22 мільйони. У межах програми Дніпропетровської облради з термомодернізації шкіл триває конкурс «Енергозбереження заради майбутнього». Це 20 проектів на 2 мільйони гривень. У жовтні спільно з німецькою компанією GIZ започатковують систему моніторингу споживання енергоресурсів на об'єктах охорони здоров'я. Протягом 2012—2014 років втілено у життя 300 міні-проектів з енергоефективності за допомогою грантів обласної ради для ОСББ — переможців конкурсу з енергозбереження.

З наступного року планують розширення конкурсного бюд-

жету в партнерстві з містами області. Також у планах впровадження пілотного проекту термомодернізації одного з житлових будинків ОСББ в Дніпропетровську. Цього року завершується робота над проектом за новітніми стандартами ЄС, а вже найближчим часом на об'єкті почнуться роботи з утеплення.

«Нині тема енергоефективності стала не просто модною, а питанням виживання, — зазначає голова Дніпропетровської облради Євген Удод. — Цим займаємося вже давно і на різних рівнях: залучення фондів технічної підтримки, грантових коштів, технологій, конкурс міні-проектів тощо. Вчимо людей раціонально ставитися до енергоносіїв, втілювати новітні технології, підвищувати енергоефективність будівель, створюючи комфорт та заощаджуючи кошти громад. Дуже важливо, що рік у рік активних жителів, які зрозуміли цю користь, стає дедалі більше. Використовуючи енергоощадні технології, споживачі заощаджують 70—80% електроенергії».

Муниципальна енергетична реформа й ощадлива поведінка

Нещодавно між Дніпропетровською облрадою і проектом USAID «Муниципальна енергетична реформа в Україні» (МЕР) підписано меморандум про співпрацю. Області протягом чотирьох років МЕР допомагатиме залучати інвестиції від міжнародних фінансових організацій, комерційних банків і приватних інвесторів у проекти з енергоефективності та відновлюваних джерел енергії.

Міста-партнери отримають технічну допомогу з розробки планів сталого енергетичного розвитку. Підписано угоди, за якими у більшості міст зобов'язалися до 2020 року на 20% скоротити викиди CO₂, а також замінити природний газ альтернативними та відновлюваними джерелами енергії.

Одне з найважливіших питань — зміна поведінки людей

у бік ощадливого використання енергії та підвищення комфорту в оселях узимку. Мало хто з нас звертає увагу на, здавалося б, незначні речі, які зберігають тепло і не потребують великих коштів. Це зачинені двері у під'їзді, утеплені двері квартири, заклені шпани у вікнах тощо.

А теплозахисний екран з фольги між стіною та батареєю опалення підвищує її тепловіддачу на 20%. І 20% забирають довгі штори, якщо прикривають радіатор. Тож необхідно привчати себе до енергозаощадження.

За словами Євгена Удоди, цього року на Дніпропетровщині розпочинається активна комунікаційна програма з підтримки жителів області в питаннях енергоефективності. Вона міститиме корисну інформацію про те, що можна зробити в квартирі та будинку без особливих витрат. Громадян також ознайомлять з можливостями та умовами участі в конкурсах не тільки облради, а й різних фондів, донорських та інших організацій.

Економить кожен — комфортно всім

АКТУАЛЬНО. На Чернігівщині шукають шляхи ефективного використання електроенергії

Такої зими у нас ще не було — без газу, який перекинула Росія, і без достатньої кількості вугілля внаслідок зруйнованої інфраструктури на Донбасі. Що протиставити цій ситуації, міркують на Чернігівщині.

Головний консультант нині — калькулятор. А він «каже», що газу в області має вистачити, якщо обмежити трьох споживачів: промисловість, бюджетні організації й підприємства теплоенергетики.

Щоправда, може виникнути питання тиску в газових трубах, однак фахівці, схоже, знають, як упоратися з цим технічно. Бо ж не всі споживачі усвідомили, що економія залежить від кожного. У серпні, приміром, в облас-

ті всупереч обмежувальним заходам перевитрачено 385 тисяч кубометрів газу.

Є й інший бік справи: багато хто вирішив, що зменшити навантаження на газові мережі можна за рахунок збільшення використання електроенергії. Населення почало активно купувати електричні котли, обігрівачі. Енергетики забили на сполох: мовляв, «сісти на розетку» — скоротити шлях до графіка аварійних відключень. Така заміна була б можливою, якби всі ТЕЦ, що нині припинили роботу, почали діяти. Але немає запасів вугілля, і вони не працюють. Тим часом тема балансу між виробництвом електроенергії та її споживанням. Адже жителі Приде-

ПРЯМА МОВА

Петро ГОЛОВАЧ,
директор департаменту ЖКГ,
регіонального розвитку
та інфраструктури Чернігівської ОДА:

— У схожу ситуацію потрапляли і жителі інших країн. Після того, як сталася біда в Японії, люди в годину пік свідомо і без примусу навіть комп'ютери вимикали заради того, щоб зберегти всю систему. Грузини після війни з Росією ставили у квартирах «буржуйки», виводили у вікна і пережили ту зиму. Сподіваємося, в нас до такого екстриму не дійде. Однак що заважає нині встановлювати альтернативне опалення? Твердопаливні котли в домашніх умовах — це теж можливість допомогти у складний час собі й державі.

сення у години пік перевитрачають 85 мегават на годину.

На Чернігівській ТЕЦ у запасі приблизно 80 тисяч тонн вугілля. Цього вистачить лише до кінця року. Нині є домовленості на постачання цього палива з південноафриканських держав. Але потрібен час для його доставки.

З гідроресурсами спекотне літо зіграло злий жарт. У Десні та інших річках низький рівень води.

Одне слово, йдеться не лише про те, щоб комфортно Perezимувати, а про цілісність енергосистеми. Для того щоб зберегти її й увійти в ліміт, складено графіки застосування обмежень та аварійного відключення споживачів, а також протиаварійних систем електроспоживання.

Такого неприємного заходу, як аварійні відключення, можна було б уникнути, якби кожен зі споживачів електроенергії трохи себе обмежив, вважають енергетики.

Директор департаменту ЖКГ, регіонального розвитку та інфраструктури Чернігівської

ОДА Петро Головач описує звичну ситуацію: увечері ми приходимо з роботи і вмикаємо побутові прилади. Майже всі жителі міста одночасно вмикають пральні машини, праски, мікрохвильові печі, бойлери. Перевантаження мереж відбувається саме за рахунок населення. Тому що з 19-ї години підприємства вже не працюють.

Коли всі усвідомлять, що пральну машину чи електродуховку можна увімкнути, перечекавши годину пік і на кілька місяців відмовитися від мультитварок, тоді аварійні відключення нам не загрожуватимуть.

«Треба трохи перелаштувати побут, — вважає посадовець. — Простий приклад: якщо кожен, ідучи на роботу, витягне з розетки поставлений на режим очікування телевизор, у країні це буде колосальна економія електроенергії».

Ми звикли, що з настанням темряви наше життя осяяє електричними вогнями. Щоб так було і надалі, маємо навчитися розумно економити.

Власне біопаливо обігрів Закарпаття

ТЕПЛО. Найпотужніша в Закарпатській області котельня на біопаливі з місцевих сировинних ресурсів нещодавно стала до ладу в місті Тячеві.

Відходами деревини, зокрема паливною тріскою, Тячівський район багатий. Це біопаливо, яке досі безконтрольно спалювалося чи гнило просто неба, віднині надходитиме з лісозаготівельних і деревообробних підприємств, яких у районі десятки, і цілодобово обігріватиме та подаватиме гарячу воду в районну клінічну лікарню.

З новою котельнею заощаджуватимемо близько 250 тисяч кубометрів газу на рік, — сказав голова Тячівської райдержадміністрації Петро Голубка. — Вдячний усім, хто наближав у часі цю подію. І особливо інвесторам зі словацької фірми «Колбе-тепло», які вклали у проект 6 мільйонів гривень. Такі кошти надходять у район не щодня. Обіцяю зелене світло й іншим інвестиційним проектам, спрямованим на тепло- та енергозбереження.

Петро Голубка нагородив грамотою райдержадміністрації генерального директора групи компаній ТОВ «КолбеЕнерджі» Любомира Копчіка. «За вагомий особистий внесок у розвиток економічних та культурних відносин між Україною та Словаччиною, залучення інвестицій у виробництво та використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива», — йдеться у ній.

Любомир Копчік подякував і зазначив, що потужність нової котельні дасть змогу обслуговувати й інші об'єкти у разі під'єднання їх до єдиної теплоцентралі.

На перших порах котельня обігріватиме районну клінічну лікарню, а після прокладання теплотрас до тячівської ЗОШ №2 та дитячої школи мистецтв — і їх.

Нині йдеться про економію навіть на підприємствах електроенергетики

Фото: Світлана ПОПОВИЧ

ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Давно забутий пропан-бутан

ЕНЕРГОРЕСУРСИ. Влада і бізнес шукають альтернативу природному газу

Проблеми з газопостачанням змушують уряд і бізнес шукати альтернативні джерела для забезпечення економіки держави енергоносіями. Думки є різні. Деякі фахівці акцентують увагу на потужностях електростанцій — атомних та гідро- (теплові до уваги поки не беремо, адже вугілля з Донбасу майже не отримуємо і газу обмаль). Електроенергія від вітру і сонця — перспектива майбутнього. А зима вже завтра. Рятуючись від можливих «холодних наслідків», населення починає купувати твердопаливні котли і пелети. Але де ті котли, і найголовніше — де взяти кошти на їх придбання і чим їх завантажити, адже майже вся вітчизняна твердопаливна продукція йде за кордон. Про цей факт говорять всі експерти.

Безпека насамперед

Разом з тим є доступне, трохи забуте паливо, яке може стати альтернативою природному газу, а саме — скраплений газ пропан-бутан. Поки що в Україні він має попит в основному серед автомобілістів. Проте сьогодні все частіше згадки про нього лунають у контексті автономного газопостачання. Зокрема, ця тема стала однією з центральних на недавньому щорічному міжнародному енергетичному форумі «LPG Ukraine 2014», який відбувся в Києві.

Тут варто сказати, що в деяких випадках скраплений газ не має альтернативи. Наприклад, директор компанії «УкрАвтономГаз» Андрій Дорофеев каже, що скраплений газ як енергоносіє за вартістю програє лише дешевому вітчизняному газу і вугіллю (див. діаграму). І якщо газова труба є далеко не скрізь, тиск у ній не завжди гарантують, а вугілля поступається скрапле-

ному газу в екологічному плані, то останній може і має стати одним із чинників енергетичної безпеки. Ось лише головним недоліком систем автономного газопостачання (САГ) залишаються жорсткі обмеження з промислової безпеки. Це особливо актуально для домашніх користувачів: далеко не в кожній домівці знайдеться місце для підземної ємності, яка відповідає всім вимогам.

В Українській асоціації скрапленого газу (УАСГ) вважають, що нормативна база сьогодні є одним з основних гальм розвитку цього виду палива. «Асоціація підготувала нові ДСТУ для розміщення об'єктів газового господарства, які значно спростять проектування автономного газопостачання», — заявив Олег Широков, виконавчий директор УАСГ, зазначивши, що до кінця року нові стандарти треба ввести в дію.

Акциз платять двічі

Понад 51% поставок скрапленого газу в Україну припадає на імпорту (45% у 2013 р). Причини такої динаміки очевидні: на тлі зростаючого споживання внутрішнє виробни-

вати виробництво. Першою причиною такої ситуації є встановлена державою закупівельна ціна на український газ, вартість його становить 420 гривень за тисячу кубічних метрів. При цьому за російське блакитне паливо ми готові платити більше ніж 5 тисяч гривень.

Щоб утримати виробництво пропан-бутану, в 2014 р. «Укргазвидобування» реалізувало проект із залучення давальницької сировини на свої газопереробні заводи. Проте використання такої схеми обмежене, вона працює лише в періоди різкої зміни цінової кон'юнктури. За стабільної ситуації давальницька переробка широкої фракції легких вуглеводнів (ШФЛВ) економічно не вигідна, оскільки вітчизняне податкове законодавство вимагає подвійної сплати акцизу: спочатку на сировину, потім на готову продукцію. І хоча абсурдність цього всім очевидна, змінювати ситуацію ніхто не поспішає.

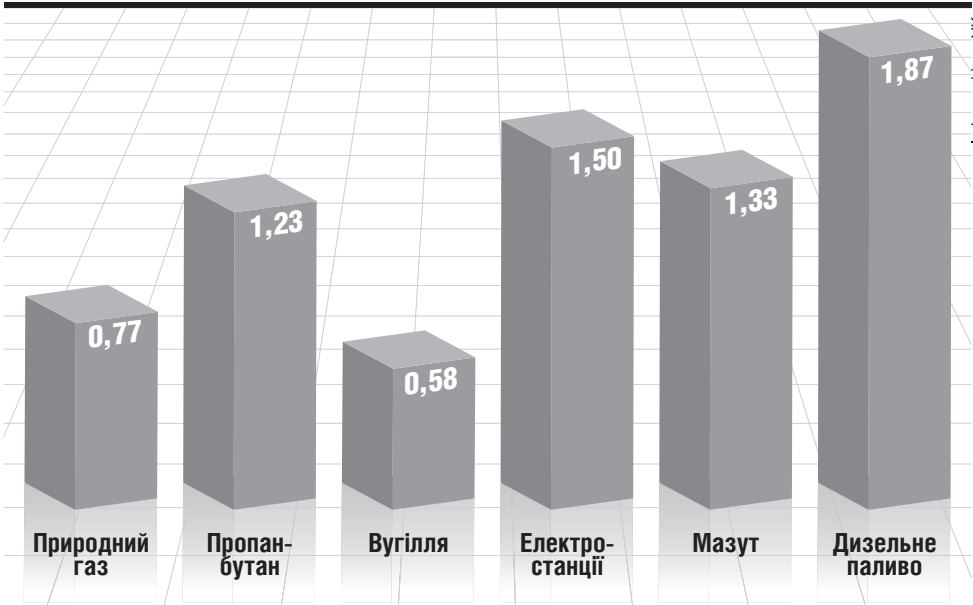
Непомірне оподаткування загрожує зупинкою і приватним нафтогазовидобувачам. За даними «Полтавської газонафтової компанії» (ПГНК), після підвищення рентних платежів у вересні 2014-

Щоб утримати виробництво пропан-бутану, в 2014 р. «Укргазвидобування» реалізувало проект із залучення давальницької сировини на свої газопереробні заводи. Проте використання такої схеми обмежене.

цтво знижується. За словами Володимира Юрченка, начальника управління реалізації власної продукції ПАТ «Укргазвидобування» (УГД, найбільший виробник пропан-бутану в країні), через скорочення видобутку природного газу компанії навряд чи вдасться довго утриму-

вати маржа добувача в ціні газу знизилася з 55% до 31%. «Якщо такі ставки рентних платежів зберуться, то більшість інвестиційних проектів у цій сфері буде заморожено, а обсяги видобутку підуть вниз. Замість стимулювання власного видобутку Україна лише нарос-

Вартість 1 кВт/год з різних джерел енергії, грн

За даними компанії «УкрАвтономГаз»

тись енергозалежність», — резюмував представник компанії Віктор Хруленко. З огляду на це подальші обсяги випуску пропан-бутану у ПГНК також під питанням.

До заміщення внутрішніх обсягів завжди готові імпортери. Якщо з політичних причин поставки з Митного союзу (більш ніж 95% імпорту в Україну) буде заблоковано, то Україна без скрапленого газу не залишиться, впевнений Сергій Федоренко з великої трейдингової компанії «Газтрон-Україна». Суходольним транспортом поставки можна забезпечити з Румунії, Литви, Польщі (реекспорт білоруського газу), з моря — із Середземномор'я.

Один раз замерзнути і...

За прогнозами «Консалтингової групи А-95», обсяг спожитого в Україні скрапленого газу за підсумком 2014-го становитиме близько 1 мільйона тонн, що в літражах для авто сягне більше ніж 50% споживання всіх бензинів у державі.

Незважаючи на все, в масштабах країни енер-

гетичні чиновники поки не бачать проблем зі скрапленим газом. Як повідомив на «LPG Ukraine 2014» заступник голови правління НАК «Нафтогаз України» Юрій Колупайло, в енергетичному балансі країни цього ресурсу поки немає. Принаймні, цього опалювального сезону таку альтернативу не розглядають. Водночас чиновник повідомив, що в компанії недавно створено департамент енергоефективності та енергозбереження, який вивчатиме всі альтернативи. Як то кажуть, дай, Боже, нашому теляті вовка з'їсти.

«Звернути увагу на пропан-бутан як доступний і ефективний енергоресурс влада може дуже швидко. Потрібно лише раз добре замерзнути», — прокоментував ситуацію в кулуарах один із учасників зібрання.

Підбиваючи підсумки міжнародного форуму, загалом можна сказати, що чиновники вже виявляють підвищену увагу до скрапленого газу: в роботі «LPG Ukraine 2014» брали активну участь представники Міненерговугілля, НАК «Нафто-

газ України», інституту «МАСМА», Держгірпромнагляду. До речі, очільник цього відомства Степан Дунас акцентував увагу на безпеці як відправній точці в роботі зі скрапленим газом. Безпеку і доступність його використання доведено в європейських країнах, а в Україні її постійно ставлять під сумнів через відверте порушення будівельних правил і нехтування елементарними нормами безпеки. Як приклад Степан Дунас навів квітневий вибух на АЗС «БРСМ-Нафта» в Перемиславі-Хмельницькому, що забрав життя шістьох людей. Причиною трагедії стало порушення всіх будівельних норм та заходів безпеки, а вибухи побутових балонів відбуваються досі через несанкціоновані заправки на АЗС, що категорично заборонено.

Таким чином очевидно: цей ефективний і зручний енергоносіє варто вивести «із зони забуття». Втім, попереду ще багато роботи, пов'язаної з новими технологіями та руйнуванням стереотипів, що є на шляху використання пропан-бутану.

Заміну котлів гальмує бюрократія

ДОЗВІЛЬНІ ДОКУМЕНТИ. У комплексі заходів підготовки до опалювального сезону на Черкащині велику увагу приділяють переведенню котельні на альтернативні види палива. Аби зекономити газ, доведеться масово замінювати опалювальні агрегати на придатні для спалювання вугілля, дров, пелет із соломи та інших видів біопалива. Підприємства готові до такого кроку, хоч обсяг роботи досить значний, та й часу обмаль. Та справа не тільки в темпах.

Річ у тім, що заміна котлів — процес недешевий. Той, хто вже зіткнувся з цим, знає: окрім придбання котла, значні кошти потрібні на виготовлення проекту, одержання дозвільних документів від різних інстанцій. Як повідомили в де-

партаменті екології та природних ресурсів облдержадміністрації, окрім заяви встановленої форми, підприємство має подати звіт про інвентаризацію викидів забруднюючих речовин у повітря, документи, в яких обґрунтовуються обсяги викидів таких речовин для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин. Потрібно також повідомити через місцеві ЗМІ про намір суб'єкта господарювання отримати дозвіл на викиди, поінформувати місцеву держадміністрацію про розгляд пропозицій та зауважень громадських організацій щодо наміру суб'єкта господарювання почати викиди забруднюючих речовин тощо.

Словом, чинними нормативами передбачено непро-

сту процедуру, обійти яку неможливо. А це не тільки додаткові витрати, а й час, якого нині вже просто немає. Однак, як вважає голова регіональної ради підприємців в області, голова ПрАТ «Копозовнішторг» Анатолій Погребняк, спростити процедуру не тільки можна, а й потрібно, але з мінімальним ризиком для екології. Зібравшись недавно на свою регіональну раду, представники підприємств області відверто говорили про складність поставленого завдання. Очевидно, що в умовах нестачі газу для багатьох підприємств нагальним є питання про виживання в зимових умовах. Не радує й повідомлення про періодичне відключення електроенергії.

З іншого боку, як повідомив заступник директора департаменту екології та природних ресурсів Олексій Баранов, спрощення процедури одержання документів дозвільного характеру в зв'язку з переходом підприємств на альтернативні енергоносії можливе тільки після внесення змін до відповідних нормативно-правових актів. А цю процедуру визначено урядовою постановою від 13 березня 2002 р. №302, яку ніхто не відмінює.

Як свідчить практика, процес проведення досліджень, одержання та оформлення необхідних документів розтягується на кілька місяців. Якщо врахувати, зауважує Анатолій Погребняк, що така проблема постала як мінімум перед 600 підприємствами та

організаціями, то стане зрозуміло: ні часу, ні можливостей здійснити переоснащення за такого підходу вже немає.

І все ж, наголошували підприємці, нині важливо, аби процедури установки та експлуатації біопаливних котлів мали спрощений характер. Окрім того, оскільки у відповідних законодавчих актах немає механізму видачі дозволів на викиди у спрощеному режимі, то голова облдержадміністрації Юрій Ткаченко закликав керівництво департаменту екології та природних ресурсів сприяти скороченні термінів розгляду справ для отримання дозвільних документів.

Як же розв'язати проблему? На нараді, проведений в облдержадміністрації, вирі-

шено по можливості спростити та прискорити процедуру одержання дозвільних документів, а також звернувся до віце-прем'єр-міністра України — міністра регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ Володимира Гройсмана з пропозицією посприяти цьому, прийнявши рішення про внесення змін до відповідних нормативно-правових актів.

Анатолій Погребняк каже, що, попри проблеми, все ж є впевненість, що всі намічені заходи щодо переоснащення котельні буде здійснено. Запорукою цього є підтримка і місцевих органів влади, і держави, яка обіцяє відшкодувати 20% витрат на заміну котлів у зв'язку з переведенням на альтернативні види палива.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА

Полтавський інженер Олександр Олійник: «Мої опалювальні котли вже працюють у зоні АТО»

Фото автора

Із Полтави у зону Антитерористичної операції волонтери відправили партію високо-ефективних твердопаливних котлів, які виготовив місцевий умілець пенсіонер Олександр Олійник. Вони повинні забезпечити наших бійців теплом у най-несприятливіших умовах. Крім того, що ці котли за короткий проміжок часу виділяють багато тепла, вони ще й компактні, прості у використанні. Полтавець виготовляє диво-печі уже три-валей час, але про них більше знають за кордоном, ніж в Україні. Весь минулий рік його виробництво простоювало без роботи. Принагідно про це і розмовляємо з винахідником.

Усіх вислухав, а зробив по-своєму

УК Олександр Васильовичу, що спонукало вас узятися за виробництво котлів?

— Свого часу ми з дружиною побудували в Полтаві просторий будинок, і виникла потреба його опалювати. Друзі й знайомі радили нам купити для цього дорогий імпортний котел. Але я зробив інакше: вивчив принцип роботи тих котлів і створив власний, який обігріває мій дім і сьогодні. У 1999 році винахід запатентував і відтоді випускав котли під маркою НОМ.

УК Чим ваші котли відрізняються від розтиражованих, брендових?

— Досі випускають багато жаротрубних котлів, розроблених ще у 1764 році. Про них кажуть, що їхній ККД сягає 98%. Але це не відповідає дійсності — цифра майже наполовину завищена, тому що навіть 88% ККД можна досягти тільки в лабораторних умовах. Тепловіддача моїх котлів — майже як експериментальних.

В імпортних безконвекційних котлах використовують невеликий оребрений зміювик, як у газовій колонці. Принцип роботи мого газового котла: два пара-

лельних резервуари, з'єднаних між собою пучком оребреної труби. Тож усередині котла маємо швидкість теплоносія набагато нижчу, ніж у самій системі. Теплові потоки проходять перпендикулярно через оребрену трубу, розгортка теплозйому велика. Так досягаємо великого ККД.

УК Сьогодні волонтери брали у вас і теплогенератори.

— Це наступна моя розробка, до речі, також запатентована. Якось на Закарпатті була велика повінь, люди там залишалися без житла, у важких умовах. І це наштотувало мене на думку створити прилад, що дуже швидко давав би тепло. І розробив теплогенератор. Він працює так. Кілька хвилин у топці щось горить (це можуть бути відходи деревини, дрова чи вугілля), а потім подається повітря, і під великим тиском температура піднімається до 120 градусів. Найменший теплогенератор, який ми виготовляємо (він зовсім малих розмірів), подає під тиском від 600 кубічних метрів повітря за годину з температурою понад сто градусів. Для того щоб узимку обігріти таку площу водяним опаленням, знадобиться велика кількість газу. А мій теплогенератор за незначний часовий проміжок «поглинає» ту кількість повітря, яку треба обігріти, і дає колосальну економію.

Ним могли б зацікавитися ДСНС, Червоний Хрест, Міноборони. Але першими до мене звернулися представники уранових шахт, об'єднання «Павлоградвугілля», заводів. Потім у зв'язку з подорожчанням газу я придумав для опалення великих виробничих приміщень новий водяний котел із великою площею теплообмінника і дуже високим ККД. Він працює так, як і газовий котел, тільки тут інше вирішення. Цей високоєфективний водяний котел уже випробуваний і чудово себе зарекомендував.

Ще одне моє запатентоване ноу-хау — твердопаливний конвектор.

Панотець попросив...

УК Яка історія його «народження»?

— Мені зателефонував священик і попросив придумати йому щось таке, якийсь прилад, щоб, як він висловився, було на дровах, давало багато тепла і щоб він міг на ньому готувати їжу. Я дуже вдячний цьому священикові, його, до речі, звуть отець Євгеній. Бо якби не він, я б не зайнявся цією темою.

За два дні я йому зробив перший такий конвектор. Через деякий час панотець знову зателефонував і повідомив, що вони з дружиною порадилися і вирішили зроблений мною конвектор передати в зону АТО. Тому, мовляв, що там військові мерзнуть в окопах. Цей вчинок мене розчулив, схилию голову перед цими благородними людьми.

УК Вони такі маленькі, аж не віриться, що зможуть обігріти вулго землянку чи бліндаж.

— Котел — це насамперед теплообмінник. Мій конвектор хоч із вигляду й невеликий, зате має розгортку теплопередачі 3 квадратних метри, які дають температуру до 300 градусів. Землянку чи бліндаж він обігріє за 15—20 хвилин, щоб було дуже жарко. Потім закриєте піддувало, і у вас буде жарко аж цілу добу. Таким конвектором можна не тільки дуже швидко обігріти приміщення, намет, а й приготувати на ньому їжу. Палива (а ним може слугувати що завгодно: соломі, качани чи сухе листя) для цього використовується зовсім мало. Якщо ж на стінки конвектора встановити теплоелемент Пельтьє, то у квартирі, підвалі чи бліндажі можна одержати освітлення. Звісно, невеликої потужності: десь 130—150 ват, проте це може стати виходом для багатьох людей, які, скажімо, не евакуйовалися із зони АТО.

УК А чому ви не виходите зі своїми приладами на євrorинок?

— До мене приїжджали представники багатьох європейських

країн, щоб купити ліцензію на виробництво моїх розробок. Ними цікавилися Німеччина, Норвегія, Канада, Туреччина, Росія. Росіяни постійно ведуть зі мною перемовини, щоб побудувати завод і випускати таку продукцію в Белгороді. Головний конструктор російського заводу, що випускає ракети, кілька разів мені телефонував (ми з ним знайомі): «Дайте нам свої технології, ми витіснимо імпорту з Росії!» На мене опосередковано виходили із Міноборони РФ. Пропонують великі кошти, громадянство. Я категорично відмовився. Ще чого! Наші мерзнуть, а ми будемо обігрівати чужу армію! Такого не буде. Я не збираюся в Росії жити і працювати. Я українець, і все, мною створене, працюватиме на Україну.

Я міг би вийти на європейський ринок, але євросертифікат дуже дорого коштує. Ось до мене приїжджали з Анкари, їм сподобалися мої конвектори. Розказують, у них там є закони, держава підтримує виробника, зовсім інші процентні ставки, виробникам дають розвиватися, через що у них економічний підйом, населення купівельноспроможне. По-доброму їм заздрю. В нас такого поки що немає. Те, що я роблю, владі було не цікаве. Мені телефонували з облдержадміністрації, якщо треба було провести у районі семінар з енергозбереження. Або приходили телефонограми від голови ОДА, що ви, мовляв, повинні поїхати на виставку в Київ. Мене це обурювало. Тут і так грошей немає, а я маю їхати. Ну, поїду, отримаю диплом. Що далі? Але ж держава повинна мати програму підтримки підприємств, які щось виробляють у цій галузі.

Навіщо антрацит, якщо є солома

УК Нещодавно вас викликали в Інститут технічної теплофізики Національної академії наук України.

ДОСЬЄ «УК»

Олександр ОЛІЙНИК. Народився 1951 року в селі Нижні Млини Полтавської області. Закінчив Харківський політехнічний інститут, за фахом інженер. Працював у будівельних організаціях, на полтавському заводі «Електромотор», займався приватним виробництвом. Нині пенсіонер.

— Він отримав замовлення від РНБО та уряду на розробку тих опалювальних приладів, які я вже давно розробив. В інституті є виробничі приміщення, мені пропонують організувати там виробництво. Але я хочу, щоб моє обладнання виготовляли в Полтаві, адже це престижно для міста. Маленьку Словенію, що виготовляє опалювальні котли, знають у всьому світі. Знатимуть і Полтаву.

УК Можливо, у Полтаві таке виробництво не розміщують тому, що тут уже налагоджено постачання сучасних опалювальних приладів із Європи?

— До 1964 року Європа опалювалася курним вугіллям. А як тільки до неї проліг газопровід «Дружба», почала запозичувати наше газове обладнання. І якщо у нас не надавали значення дизайну, то спритні європейці змінювали його і патентували пристрої як новинку — так з'явилися європейські газові котли. І за останні 40 років у галузі будівництва опалювального обладнання там не було жодних змін. Тож майже все те, що випускали в Україні тоді, завозять з Європи на наш ринок нині. Це ми, українці, винайшли першу у світі газову колонку, перше газове автоматичне обладнання.

УК Ви виготовляєте тільки опалювальні прилади чи й паливо нового покоління?

— На прохання одного чоловіка з міста Краснограда Харківської області я розробив новітню технологію виготовлення пелет зі звичайної соломи, які згоряючи, виділяють стільки тепла, як антрацит. Нині той чоловік робить обладнання для випуску цієї продукції. Він виробник, і йому теж важко. Але я таки свято вірю в те, що незабаром усе зміниться — і до виробника повернуться обличчям. Сподіваюся, що й мій онук стане виробником, продовжить справу мого життя.

УК Ви готові продати свої технології державі України?

— Так, можу це зробити, якщо в нас знайдеться інвестор, із яким ми домовимося щодо того, щоб і мій онук, моя дитина хоч щось успадкували в цьому бізнесі. Але в нас не ті відносини між людьми і підприємствами. Не встигнеш передати технології, як тебе забудуть. Уже таке бувало в моєму житті. Або створюють такі умови, що ти сам від усього відмовишся. Ми ще морально не готові до такої співпраці. А дуже хочеться, щоб мої котли, теплогенератори випускав, наприклад, «Південмаш». Щоб мені призначили гідну пенсію — нині вона в мене мізерна.

Мені дуже хочеться, щоб у кожному вищій, кожному навчальному закладі наші діти писали реферати на тему «Яким я бачу розвиток свого міста, регіону, країни?» Тому що цим вони дадуть державі величезний поштовх до позитивних змін і віру в майбутнє держави й у власне. А щодо інтелекту, то він у нашого народу величезний!